

Een vreemdsortig nesthokje.

't Kan niet genoeg gezegd worden, dat vogels en menschen elkanders natuurlijke vrienden zijn, en dat, als wij ons maar behoorlijk willen gedragen, het van hun zijde waarlijk niet aan toenadering ontbreken zal.

Reeds dikwijls is in onze kolommen de goede wil der vogeltjes gebleken, met name die van roodstaartjes en roodborstjes. Door de vriendelijkheid van den heer Dr. C. Kerbert, Directeur van Artis, zijn wij in de gelegenheid eenige illustraties uit het pimpelmeezenbestaan te leveren, die een nieuw bewijs zijn voor het aandoenlijk goed vertrouwen of de grenzenloze onbevangingheid dier vlugge takkenzuiveraars.

Midden Juni ontving Artis ten geschenke een nest van een pimpelmees, dat *na het uitvliegen der jongen*

Het „Meezenhek” bij Noordwijkerhout.
(Photografie van STEENHUIZEN).

genomen was uit de brievenbus hangende aan het hek aan 't eind van een laan, toebehoorende aan Mevrouw W. Hoog, te Noordwijkerhout.

Sedert vier jaren maken Pimpels in dien bus hun nest en broeden er hun tiental eitjes in uit. De bus is door een deurtje met slot en sleutel gesloten en al de bouwstoffen worden door de vogeltjes langs den wettigen weg, de brievensleuf zelf, naar binnen gebracht.

Door dezelfde sleuf werpt de post brieven en kranten de bus in en de tuinman komt iederen dag het deurtje openmaken om de mail te halen. De broedende vogels laten zich hierdoor volstrekt niet storen en maken er ook geen bezwaar tegen, dat de bewoners van het buiten en hun bezoekers van tijd tot tijd eens een kijkje komen nemen in dit zonderlinge vogelhuisshouden.

Dat er nog al veel verkeer van voetgangers en rijtuigen langs den weg is, hindert hen in 't geheel niet, en 't allerminst hebben zij zich er om bekommerd, dat een booze knaap Mietje Steenvoorden's naam boven de brievensleuf geschreven heeft. Wat hij daaronder weer zette, heeft Mietje zelf zeker weer uitgeveegd; ze kon zeker niet wachten tot de schilder er zijn verzoenende kwast over haalde.

Eén keer is de oude pimpel boos geworden. De postbode had zeker haast — hij weet natuurlijk ook, dat de pimpeltjes in de bus zitten — en schoof de krant wat minder omzichtig naar binnen dan gewoonlijk, zoodat de oude pimpel hem op zijn rug

De bus van binnen.

kreeg. En in zijn kwaadheid heeft vader pimpel toen een heel stuk van de krant afgescheurd. Verdere incidenten hebben zich in de vier jaren niet voorgedaan en 't is te hopen, dat onze pimpels nog vele jaren achtereen zich verheugen mogen in 't bezit van hun origineele woning.

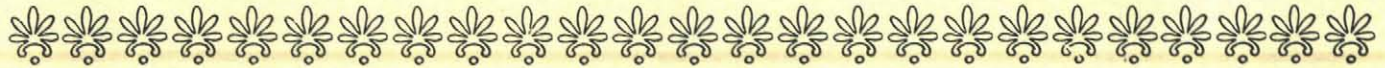
Gevallen als deze komen meer voor dan men wel weet, of liever, ze raken gauw in 't vergeetboek. Dat komt hoofdzakelijk hierdoor, dat de berichten er over meestal terecht komen in plaatselijke couranten, die maar in beperkten kring gelezen worden. En wat de groote dagbladen geven is ook al gauw vergeten. „De Levende Natuur” is de plaats waar deze voorvallen vermeld dienen te worden en onze lezers zouden een goed werk kunnen doen door ons uitknipseltjes uit hun kranten toe te zenden zoodra een geloofwaardig en interessant berichtje omtrent onze Flora en Fauna daarin hun aandacht trekt.

Nog een woordje omtrent de photo's, waarmede

dit artikeltje geïllustreerd is. Zoodra het nest in Artis ontvangen was, is Steenhuizen er weer mee naar Noordwijkerhout gereisd, zijn photographie-toestel meevoerende. Daar heeft hij 't nest weer zorgvuldig op zijn plaats gelegd, wat heel makkelijk ging, doordat het den vorm van den bus trouw bewaard had. En toen heeft hij de photographieën

genomen, nadat nog eerst een krant en een brief in den bus geworpen waren. Zoo zijn de afbeeldingen verkregen, die nu gerust wel authentiek genoemd mogen worden, al zijn ze 't strikt genomen ook niet.

JAC. P. THIJSSSE.

WAAROM?

„Het kenmerk van den wijsgeer ligt in de voortdurende verwondering over hetgeen voor het overgrote meerendeel der menschen geen aanleiding tot nadenken is, maar van zelf sprekend schijnt.” zegt dr. R. P. Mees.

Dat dit zeer waar is, zal ook elk natuur-philosoof uit eigen ervaring weten. Voor een ieder, die zonder na te denken door de natuur rondloopt, lijkt deze natuur zóó eenvoudig en al de verschijnselen waarmee zij ons omringt, bevatten voor zoo'n persoon niets merkwaardigs, maar voor menschen, die met groote belangstelling bezielde, bij alles naar het „waarom” vragen, rijzen de moeilijkheden en onbegrijpelijkheden bij massa's te gelijk op, en meestal juist daar, waar men ze het allerminst zou verwachten. Hoe eenvoudiger de verschijnselen zijn, hoe moeilijker te verklaren voor ons menschen. Het lijkt mij niet ondienstig, om hier op deze plaats eens enkele „waarom's” te laten volgen, die kunnen opkomen in 't gemoed van dengene die zich met de studie van vogels bezighoudt en het antwoord op deze vragen van eminente natuurvorschers na te gaan, om zodoende eens te zien in hoeverre men reeds bevredigende uitkomsten heeft gekregen.

De natuur heeft volgens velen met alles, wat zij doet ontstaan en verdwijnen een doel (teleologische grondstelling) om zodoende alles wat er zich op aarde bevindt, geschikt te maken voor het bereiken van één gezamenlijk groot doel. Alle vervormingen, die er op aarde door de natuur zelf ontstaan, zijn dus stappen vooruit, en niet achteruit. „Er is een *idee*, een *kracht*, die richting en vorm geeft,” zegt Von Leydig en met hem Tyndall, maar dat is tot nog toe ook alles wat wij ervan kunnen zeggen; een voorstelling van die „kracht” kunnen wij ons niet maken, en zullen dit ook wel nooit kunnen doen. Als eerste punt van bespreking noem ik het vogelei.

Zooals we weten hebben de vogeleieren zeer verschillende vormen. Waarom? zal men vragen. Natuurlijk omdat elke vorm in de bepaalde gevallen zijn voordeelen medebrengt, maar zeer moeilijk is het, om deze voordeelen steeds juist in te zien.

Zoo zal men b.v. op kunnen merken, dat peervormige eieren meestal voorkomen bij vogels, die constant slechts 4 eieren in een nest leggen, terwijl deze vier eieren dan zóó geschikt worden, dat ze met de punten tegen elkaar aan liggen, terwijl het ontmoetingspunt het midden van het nest is. Waarom dit aldus is, is makkelijk genoeg na te gaan; nl. omdat de eieren op deze manier zoo min mogelijk plaats in zullen nemen en dus des te gemakkelijker door door het broedende wijfje kunnen bedekt worden. Maar waarom dit nu ook niet evengoed bij sommige andere vogels plaats heeft, waar volgens menschelijke berekeningen deze voordeelen evenzeer aanwezig zouden zijn, is nog niet goed te begrijpen. Waarom bovengenoemde eieren juist peervormig zijn en niet gewoon eivormig, is ook weder goed te begrijpen. Peervormige eieren vindt men bij op den grond nestelende vogels zooals bv. Kievieten die zelfs zoo goed als geen nest maken. Waren de eieren nu rond, zooals bv. eieren van uilen, dan zouden ze veel te los liggen en daardoor aan meer gevaren zijn blootgesteld op een vlak en open weiland, terwijl ze nu door hun vorm tegen weggrollen beveiligd zijn.

Waarom deze eieren nu peervormig worden, is ook misschien wel na te gaan.

Toch bestaan hierover nog verschillende meeningen:

Dr. Nicolsky beweert dat de normale vorm van een ei bolvormig is, en dat het meer in de lengte gerekt wordt door de drukking van den wand van 't ovarium voordat de kalkschaal er om heen wordt gelegd. Nu zegt hij verder dat vogels, die ronde eieren leggen, zich gewoonlijk in een vertikaal stand houden, waardoor de drukking van 't ovarium wordt geneutraliseerd door het gewicht van 't ei, en dat de vogels, die ovale eieren leggen, meestal een horizontale positie aannemen, zoodat het gewicht van het ei de drukking van 't ovarium bevordert. Peervormige eieren worden dan gelegd door vogels, die dikwijls van houding veranderen, zooals bv. voorkomt bij de alk, die zich vertikaal houdt wanneer hij zit en horizontaal wanneer hij vliegt of zwemt.

In hoeverre deze beweringen juist zijn, is nog moeilijker uit te maken, al kan men wel toestemmen, dat de eivorm afhankelijk moet zijn van de innerlijke constructie en uitwendige levensverhoudingen. De bekende ornitholoog Seebohm geeft een andere verklaring: en wel deze: de eieren van de Charadriidae (plevieren) zijn peervormig zooals we reeds opmerkten, terwijl die van de Meropidae (ijsvogels) rond zijn, en die van de Columbidae (duiven) en de Caprimulgidae (nachtzwaluwen) ovaal. De Charadriidae nu verschillen hierin van de overige bovengenoemde families dat zij langere pooten hebben. De Herodiones (reigers) hebben echter nog langere pooten dan de plevieren, maar hunne eieren zijn toch veel minder peervormig. Dit wordt nu door Seebohm aldus verklaard: de Charadriidae en Herodiones verschillen aanmerkelijk van elkaar wat betreft de staat waarin de jongen geboren worden. De Charadriidae zijn „praecoces”, d.w.z. vogels, die terstond na hun geboorte in staat zijn zich zelf te voeden; zij worden geboren met lange, harde pooten, zoodat zij terstond kunnen loopen, terwijl de Herodiones „altrices” zijn, d.w.z. vogels die na hun geboorte eerst nog door de ouders een tijdlang gevoederd moeten worden, met relatief korte, buigzame pooten, zoodat zij eerst nog geheel hulpeloos zijn.

Indien men nu gaat generaliseeren zou men tot de slotsom komen, dat „praecoces” met lange pooten (Charadriidae bv.) peervormige eieren leggen en „altrices” met korte pooten (Caprimulgidae, Alcedinidae, Strigidae, Meropidae, etc.) ronde eieren, terwijl de vogels die geen van deze beide eigenschappen bezitten: de „altrices” met lange pooten (bv. de Herodiones) en de praecoces” met korte pooten (bv. Anseres) ovale eieren leggen.

Mij lijkt de zaak nog te weinig grondig onderzocht, om een oordeel hierover te hebben, maar wel zou ik nog eerder tot de laatste verklaring overhellen. In elk geval is het een zeer interessant onderwerp, en daarom meende ik er goed aan te doen, het eens ter sprake te brengen. Natuurlijk zijn er goede redenen voor de verschillende eivormen, en hierbij is, zooals ik aan 't begin reeds aantoonde, het „doel” meestal makkelijk genoeg te vinden, maar de „oorzaak waardoor” de vorm tot stand komt, is tot nog toe nog een open quaestie. Bij een volgende gelegenheid hoop ik eens het een en ander te zeggen over de verschillen in kleur bij de eieren.

Nu wil ik alleen nog even de attentie vestigen op het gezang der vogels, en wel op dit punt: „waarom” zijn vele vogels zgn. „spotters”?

Men kan de vogels van het door mij bedoelde standpunt in twee groepen verdeelen, die ongemerkt in elkaar overgaan: 1. vogels die een origineel constant gezang hebben,